

Володар Туману

Автор:

[Карлос Сафон](#)

Володар Туману

Карлос Руїс Сафон

Родина тринадцятирічного Макса переїздить до тихого прибережного містечка. Та з першого ж дня хлопець відчуває щось дивне. Ці старовинні будівлі та химерні вулички наче живі. І ці скульптури – здалося, чи вони ворухнуться? Стрілки годинників тут інколи починають рухатися у зворотному напрямку, а під час буревію з морського дна підіймаються затонулі кораблі. Загадкою оповита історія колишнього господаря будинку, де оселилася родина Макса. Та ось дивний доглядач маяка розповідає легенду про безжалісного й могутнього Володаря Туману, який століттями панував у цих краях. А тепер він повернувся, щоб зібрати борги минулого...

Карлос Руїс Сафон

Володар Туману

Жодну з частин даного видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва

© Carlos Ruiz Zafon, 1993

© Corelliana LLC, 2017

© Борщевський С. Ю., переклад з іспанської, 2019

© Depositphotos.com / zhukovvvlad, обкладинка, 2019

© Hemiro Ltd, видання українською мовою, 2019

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і художнє оформлення, 2019

* * *

Моєму батькові

Розділ перший

Минуло чимало років, перш ніж Максові вдалося забути літо, коли він майже випадково зіткнувся з чаклунством. Був 1943 рік, і вітри війни підхопили буденний світ і невблаганно несли його за течією. В середині червня – того дня Максові саме виповнилося тринадцять – його батько, годинникар, а на дозвіллі ще й винахідник, зібрав у вітальні всю родину та сповістив, що сьогодні вони востаннє сидять отак у своїй домівці, де прожили десять років. Родина має переїхати в інший дім, розташований у невеличкому селищі на узбережжі Атлантичного океану, подалі від міста й війни.

Рішення було остаточним: вони мають виїхати завтра на світанку. А тим часом повинні спакувати речі й підготуватися до тривалої подорожі до нової домівки.

Родина анітрохи не здивувалася, почувши цю звістку. Майже всі здогадувалися, що думка залишити місто в пошуках іншого, придатнішого для життя місця вже

давно крутиться в голові добряги Максимільяна Карвера; всі, крім Макса. На нього новина справила такий самий ефект, який міг би спричинити оскаженілий паровоз, якби в'їхав до крамниці з китайською порцеляною. Макс був не в курсі й залишався сидіти з роззявленим ротом і відсутнім поглядом. Під час цього короткого замішання в його мозку закарбувалася жахлива впевненість, що весь його світ разом зі шкільними друзями, сусідськими хлопчиками та крамницею на розі, де продавалися дитячі комікси, от-от назавжди зникне. Наче за помахом чарівної палички.

Поки інші члени родини заходилися покірливо пакувати речі, Макс незрушно дивився на батька. Добряга-годинникар опустився перед сином навколішки і поклав руки йому на плечі. Погляд Макса був промовистішим за будь-яку книжку.

– Зараз тобі це здається кінцем світу, Максе. Але обіцяю, місцина, куди ми ідемо, тобі сподобається. Там у тебе з'являться нові друзі, ось побачиш.

– Це через війну? – запитав Макс. – Це через неї ми мусимо їхати?

Максимільян Карвер пригорнув сина, а тоді, так само усміхаючись, дістав із кишені піджака якусь блискучу штуківину на ланцюжку і поклав Максові в руки. Це був кишеньковий годинник.

– Я зробив його для тебе. З днем народження, Максе.

Хлопець відкинув посріблену покришку годинника. Кожна година на циферблаті позначалася різними фазами місяця, що збільшувався та зменшувався залежно від руху стрілок, за які правили промені усміхненого сонця, розташованого в самісінькому центрі циферблата. На покришці каліграфічним почерком було вигравірувано: «Максова машина часу».

Того дня, спостерігаючи, як члени його родини сновигають вгору і вниз із валізами, і тримаючи в руці подарований батьком годинник, Макс – сам про це не здогадуючись – назавжди перестав бути дитиною.

* * *

У ніч свого дня народження Макс не склепив повік. Поки всі спали, він чекав фатального світанку, що мав означати остаточне прощання з маленьким світом, який Макс вибудовував упродовж років. Збігали години, а він так само мовчки лежав у ліжку, дивлячись на сині тіні, які танцювали на стелі його кімнати, наче сподівався побачити серед них оракула, здатного окреслити майбутнє, що відтепер чекало на нього. Він тримав у руці годинника, якого батько зробив для нього. Усміхнені місяці на циферблаті виблискували в нічному мороці. Можливо, вони знали відповіді на всі запитання, що почали з'являтися в Макса того вечора.

Нарешті на синьому обрії заясніла вранішня зоря. Макс схопився на рівні ноги й попрямував до вітальні. Одягнений Максимільян Карвер, умостившись у кріслі, при світлі гасниці читав якусь книжку. Макс завважив, що не лише він не спав цілу ніч. Годинникар усміхнувся йому та згорнув книжку.

– Що ти читаєш? – поцікавився Макс, указуючи на грубий том.

– Це книжка про Коперника. Ти знаєш, хто такий Коперник?

– Я ж ходжу до школи, – озвався Макс.

Батько зазвичай ставив йому безглузді запитання.

– А що ти про нього знаєш? – не вгавав годинникар.

– Він відкрив, що Земля обертається навколо Сонця, а не навпаки.

– Більш-менш. А ти знаєш, що це означало?

– Проблеми, – заявив Макс.

Годинникар широко всміхнувся і простягнув книжку синові.

– Тримай. Вона твоя. Прочитай її.

Макс обдивився загадковий том у шкіряній палітурці. Здавалося, книзі тисяча років і вона є пристановищем духу якогось старика, прикутого до її сторінок через давнє прокляття.

- Гаразд, - мовив батько, - а хто збудить твоїх сестер?

Макс, не відриваючи очей від книжки, мотнув головою, даючи зрозуміти, що поступається батькові честю урвати глибокий сон своїх сестер - п'ятнадцятирічної Алісії та восьмирічної Ірини.

Потому, поки батько подався бити зорю всій родині, Макс уместився в кріслі, безперешкодно розгорнув книжку й почав читати. За півгодини родина в повному складі востаннє переступила поріг дому, вирушаючи в нове життя. Був початок літа.

* * *

В одній із батькових книжок Макс якось прочитав, що певні образи дитинства закарбовуються в альбомі пам'яті, наче фотографії, наче сцени, до яких людина подумки повертається та які згадує незалежно від того, скільки часу сплило. Макс зрозумів сенс цих слів, коли вперше побачив море. Вони вже понад п'ять годин їхали поїздом, коли раптом той вирвався з темного тунелю, і перед очима Макса постала нескінченна смуга світла та спектральної ясноти. Сяйлива синява моря, що мерехтіло в променях полуденного сонця, закарбувалася в сітківці його очей, немов надприродне видіння. Поїзд і далі рухався за кілька метрів од берега, і Макс, висунувши голову у вагонне вікно, вперше відчув на своїй шкірі подув просякнутого сіллю вітру. А потім знову подивився на батька, котрий спостерігав за ним, сидячи в кутку купе й загадково усміхаючись, ніби даючи ствердну відповідь на запитання, яке Макс не встиг поставити. І тоді хлопець збагнув, що хоч якими будуть місце призначення і станція, де вони зійдуть, відтепер він ніколи не житиме там, звідки не можна було б щоранку бачити, як прокидається це сине сліпуче світло, що піднімається ген до неба, ніби чарівна прозора пара. Він сам собі дав таку обіцянку.

* * *

Поки Макс, стоячи на пероні селищної станції, дивився, як віддаляється поїзд, Максимільян Карвер, залишивши родину з валізами навпроти кабінету начальника станції, пішов домовлятися з кимось із тутешніх перевізників, аби ті за помірну ціну перевезли і речі, і самих домочадців до кінцевого пункту

призначення. Першим, що впало в око Максові, коли він побачив станцію та будиночки, дахи яких боязко височіли над деревами навколо них, була їхня подоба до такого собі макета, конструкції в мініатюрі, що їх полюбляють колекціонери електропоїздів: варто загавитися, блукаючи таким селищем, і можна впасти зі столу. Ця думка наштовхнула Макса на цікаву варіацію теорії Коперника щодо світобудови, коли раптом голос матері, що пролунав зовсім поряд, пробудив його від космічних мрій.

- Ну як? Подобається чи ще не знаєш?

- Скоро взнаю, - мовив Макс. - Це схоже на макет із вітрини крамниці іграшок.

- Можливо, - всміхнулася мати. Коли вона всміхалася, її обличчя нагадувало Максові блідий відбиток личка його сестри Ірини.

- Тільки не кажи цього батькові, - попросив хлопець. - Онде він іде.

Максимільян Карвер повернувся з двома кремезними перевізниками, вбраними у комбінезони, на яких проступали плями від жиру, сажі та ще якогось невідомого мастила. Обидва мали розкішні вуса, а на головах у них красувалися матроські шапочки, наче це було їхнє професійне вбрання.

- Це Робін і Філіп, - пояснив годинникар. - Робін відвезе валізи, а Філіп нас. Згода?

Не чекаючи згоди членів родини, здоровані підійшли до купи валіз і - без найменших зусиль - підхопили найважчі. Макс дістав свого годинника й подивився на циферблат з усміхненими місяцями. Була друга година дня. Старий станційний годинник показував пів на першу.

- Станційний годинник відстає, - пробурмотів Макс.

- От бачиш! - радісно озвався батько. - Ми щойно приїхали, а вже маємо роботу.

Мати злегка всміхнулася, як завжди, коли Максимільян Карвер виявляв надмірний оптимізм, але в її очах Макс побачив тінь смутку і те дивне осяяння, яке змалку змушувало хлопця вірити, що його мати здатна передчувати

майбутнє, про яке інші навіть не здогадуються.

– Все буде гаразд, мамо, – мовив Макс і одразу збагнув, що бовкнув дурницю.

Мати погладила його по щоці та знову всміхнулася.

– Авжеж, Максє. Все буде гаразд.

У цю мить Макс відчув, що на нього хтось дивиться. Він швидко обернувся й за ґратами одного з вікон станційного приміщення побачив здорового тигрової масті кота, який втупився в Макса, мовби читаючи думки хлопця. Кіт зморгнув і в один стрибок (виявивши при цьому неабияку для такої тварини спритність, хоч би хто він був, кіт чи не кіт) опинився біля маленької Ірини й потерся спиною об щиколотки її біленьких ніжок. Дівчинка нахилилася, щоб погладити кота, який лагідно мурчав. Узяла його на руки, і кіт дав їй себе заколисувати, ніжно облизуючи пальці дівчинки, яка усміхалася, мовби зачарована твариною. З котом на руках Ірина наблизилася до рідних.

– Ми щойно приїхали, а ти вже схопила якусь тварюку. А раптом на ній паразити? – з неприхованою відразою мовила Алісія.

– Це не тварюка. Це кіт, і його кинули напризволяще, – заперечила Ірина. – Мамо!

– Ірино, ми ще й додому не дісталися, – почала була мати.

Дівчинка скривила жалісливу міну, а кіт начеб підтакував їй, солодко нявкаючи.

– Він може жити в саду, будь ласка...

– Це товстий брудний кіт, – втрутилася Алісія. – Ти знову потуратимеш її забаганкам?

Ірина зміряла старшу сестру холодним поглядом, який віщував війну, якщо тільки та негайно не замовкне. Алісія кілька секунд витримувала цей погляд, а тоді обернулася і, скрушно зітхнувши, попрямувала туди, де перевізники вантажили їхні речі. Дорогою вона перестріла батька, який завважив почервоніле лице Алісії.

– Знову посварилися? – запитав Максимільян Карвер. – Через що цього разу?

– Кіт самотній, його кинули напризволяще! Можна, ми візьмемо його з собою? Він житиме в саду, і я дбатиму про нього. Обіцяю! – поквапилася пояснити Ірина.

Годинникар ошелешено подивився на кота, а тоді на дружину.

– Не знаю, що скаже мама...

– А що скажеш ти, Максимільяне Карвере? – відказала та; усмішка на обличчі жінки свідчила про те, що її потішає дилема, перед якою опинився чоловік.

– Гаразд. Тільки доведеться показати його ветеринару, а крім того...

– Ну будь ласка! – зітхнула Ірина.

Годинникар із дружиною обмінялися змовницькими поглядами.

– А чому б і ні? – підсумував Максимільян Карвер, якому не хотілося розпочинати літо з сімейного конфлікту. – Але ним опікуватимешся ти. Обіцяєш?

Обличчя в Ірини проясніло, а зіниці в кота звузилися, перетворившись на дві чорні цяточки в золотих сяйливих орбітах очей.

– А тепер покваптеся! Речі вже повантажені, – мовив годинникар.

Ірина з котом на руках побігла до пікапів. Кіт, поклавши голову на плече дівчинки, пильно дивився на Макса. «Він чекав на нас», – промайнуло у того в голові.

– Не стій мов укопаний, Максе. Поквапся, – кинув йому батько, ідучи під руку з матір'ю до пікапів.

Макс пішов за ними.

У цю мить щось змусило його обернутися й знову подивитися на циферблат станційного годинника. Він уважно глянув на нього й завважив щось таке, чого не міг зрозуміти. Макс чудово пам'ятав, що, коли вони прибули на станцію, годинник показував пів на першу. Тепер його стрілки показували за десять дванадцятку.

- Максе! - гукнув батько вже з пікапа. - Ми рушаємо!

- Зараз, - промимрив Макс, не відводячи очей від годинника.

Годинник не був зіпсований, він чудово працював, от тільки його стрілки рухалися назад.

Розділ другий

Новий дім Карверів містився з північного краю довгого морського берега - смуги білого саяливого піску з невеличкими острівцями диких трав, які колихав вітер. Берег був продовженням селища, що складалося з невеликих - щонайбільше двоповерхових - дерев'яних будиночків, більшість яких була пофарбована у приємні пастельні тони; кожен будиночок мав свій сад і білий ідеально рівний паркан, що підсилювало враження такого собі лялькового містечка, яке виникло у Макса, щойно він сюди прибув. Дорогою вони перетнули селище, проїхали головною вулицею та майданом, на якому стояла ратуша, а Максимільян Карвер з ентузіазмом місцевого гіда розтлумачував їм тутешні принади.

Місцина видавалася спокійною й була огорнута тим самим саяливим серпанком, який заворожив Макса, коли він уперше побачив море. Мешканці селища пересувалися переважно на велосипедах і простували пішки. Вулиці були чисті, а єдиним шумом - окрім поодинокого дирчання автівок - був тихий плескіт морських хвиль, що накочувалися на берег. Поки родина їхала селищем, Макс бачив, як на обличчях рідних відбиваються думки, навіяні місциною, де на них чекало нове життя. Маленька Ірина та її спільник-кіт оглядали парад ошатних вулиць і будиночків зі спокійною цікавістю, немов уже почувалися тут як удома. Алісія, поринувши у відомі лише їй думки, здавалося, була за тисячі кілометрів звідси, і це зайвий раз переконувало Макса в тому, що він мало знає власну сестру - а може, й зовсім не знає. Мати роздивлялася селище зі згідливою

покорою, на її обличчі відбивалася усмішка, що за нею вона приховувала тривогу, причини якої Макс не міг уловити. А от Максимільян Карвер дивився на їхнє нове місце проживання переможно, раз по раз кидаючи на членів родини красномовні погляди, на які ті відповідали схвальними усмішками (здоровий глузд, здається, підказував, що будь-яка інша реакція могла б розбити серце добряги годинникаря, переконаного, що привіз своїх близьких до новітнього раю).

Споглядаючи ці осяйні тихі вулиці, Макс подумав, що привид війни залишився десь далеко, він навіть здався хлопцеві примарним, а отже, батько, мабуть, таки мав чудову інтуїцію, коли вирішив переїхати сюди. Коли пікапи виїхали на дорогу, що вела до їхньої оселі на березі моря, Макс уже забув про станційний годинник і тривогу, яку викликав у нього попервах новий Іринин приятель. Хлопець подивився на обрій, і йому здалося, ніби він розрізнув чорний видовжений силует корабля, який привидом плив серед бакенів, що обплутували морську гладінь. За кілька секунд корабель зник з очей.

* * *

Новий будинок мав два поверхи і височів за п'ятдесят метрів од берегової лінії; його оточував невеликий сад, огорожений білим парканом, який аж волав, щоб його пофарбували. Пофарбований – за винятком темного даху – в білий колір дім був дерев'яний, у відносно доброму стані з огляду на близькість моря та руйнівну силу вологого, просякненого сіллю вітру, що налітав на нього щодня.

Дорогою Максимільян Карвер пояснив, що цей дім побудували знаменитий лондонський хірург Річард Фляйшман і його дружина Ева Грей ще 1928 року як літній будиночок на узбережжі. Свого часу дім здавався мешканцям селища такою собі дивовижею. Подружжя Фляйшманів було бездітним, жили вони самотньо і, здавалося, не мали бажання підтримувати стосунки з тутешнім людом. Під час перших відвідин селища Фляйшман дав чітку вказівку, що всі матеріали мають бути привезені безпосередньо з Лондона, та й робітники повинні бути лондонські. Така забаганка практично потроювала вартість будинку, однак статки хірурга це дозволяли.

Люди скептично та з недовірою спостерігали, як усю зиму 1927 року сновигали туди-сюди численні робітники й вантажівки, а тим часом повільно, день за днем, зводився кістяк дому в кінці узбережжя. Зрештою навесні наступного року малярі нанесли останній шар фарби, і за кілька тижнів подружжя оселилося тут

на літо. Невдовзі будинок на узбережжі перетворився на талісман, якому судилося змінити долю Фляйшманів. Дружина хірурга, яка, здавалося, через давню аварію втратила здатність зачати дитину, того року завагітніла. 23 червня 1929 року вона народила (пологи приймав її чоловік під дахом будинку на узбережжі) – і так на світ з'явився хлопчик, якого згодом назвали Якобом.

Якоб був благословенням Божим і змінив безрадісне й самотнє життя Фляйшманів. Невдовзі і лікар, і його дружина заприятювалися з мешканцями селища і навіть зробилися відомими й шанованими людьми; так тривало кілька щасливих років, які вони провели в будинку на узбережжі до трагедії, що сталася в 1936 році. Одного серпневого ранку маленький Якоб утопився, бавлячись у морі навпроти дому.

Уся радість і світло, що їх приніс подружжю жаданий син, того дня зникли назавжди. Взимку 1936 року здоров'я Фляйшмана підупадало, і лікарі швидко збагнули, що до літа 1938 року він не дотягне. За рік по його смерті адвокати вдови виставили будинок на продаж. Минали роки, а покупця на нього не знаходилося, і він стояв порожній і всіма забутий.

Максимільян Карвер зовсім випадково дізнався про його існування. Годинникар саме повертався з поїздки, в яку вирушив, щоб купити деякі деталі й інструменти для своєї майстерні, коли надумав заночувати в селищі. За вечерею в невеличкому місцевому готелі він розговорився з його господарем і прохопився про своє давнє бажання жити в такому селищі, як оце. Господар готелю розповів Максимільянові про будинок, і той вирішив наступного дня обдивитися його, а відтак відкласти від'їзд. На зворотному шляху в голові у нього крутилися цифри, він обмірковував можливість відкрити в селищі майстерню. Родині він сповістив новину лише через вісім місяців, але в глибині душі прийняв рішення ще тоді.

* * *

Перший день у будинку на узбережжі залишився в пам'яті Макса цікавою низкою незвичайних образів. Для початку, щойно пікапи зупинилися навпроти дому й Робін і Філіп заходилися розвантажувати речі, Максимільян Карвер якимось дивом наштовхнувся на старе відро і, перечепившись, упав із висоти та приземлився біля самісінького білого паркана, подолавши в такий спосіб відстань у понад чотири метри. Ця пригода викликала смішки домочадців, у самої жертви на згадку про неї лишився синець, втім, забився батько не надто

сильно.

Кремезні перевізники донесли речі до ганку і, вважаючи свою місію виконаною, зникли, надавши родині честь тягати валізи сходами на другий поверх. Коли Максимільян Карвер урочисто відчинив будинок, застоюний запах звітрився крізь двері, наче привид, ув'язнений у цих стінах довгі роки. У приміщенні стояла хмарка куряви, крізь опущені жалюзі пробивалося слабке світло.

– Святий Боже, – прошепотіла Максова мама, подумки підраховуючи, скільки тонн пилу доведеться звідси вимести.

– Справжнісіньке диво, – поквапився пояснити Максимільян Карвер. – Я ж вам казав.

Макс обмінявся з Алісією поглядами, в яких читалася покора. Маленька Ірина зачудовано оглядала інтер'єр дому. Ще ніхто не встиг вимовити й слова, як з рук дівчинки вистрибнув кіт і, голосно нявкаючи, прожогом кинувся сходами нагору.

За мить, наслідуючи його приклад, до їхньої нової оселі увійшов Максимільян Карвер.

Насамперед мати наказала повідчиняти двері й вікна і провітрити дім. Потім родина витратила п'ять годин на те, щоб зробити своє помешкання придатним для життя. З ретельністю добре вимуштруваного військового підрозділу кожен виконував конкретне завдання. Алісія змусила пил тікати зі своїх сховищ, а Макс, ступаючи за сестрою вслід, його прибирав. Тим часом мати розкладала речі й фіксувала в пам'яті всі роботи, що невдовзі слід буде розпочати. Максимільян Карвер зосередив свої зусилля на тому, щоб водогін, електрика й інша домашня машинерія знову запрацювали, прокинувшись від багатолітнього летаргійного сну, коли ними ніхто не користувався, – а це було непросто.

Нарешті родина зібралася на ганку і, вмостившись на сходинках свого нового житла, дозволила собі заслужений перепочинок, дивлячись, як надвечірньої пори море прибирає золотистого відтінку.

– На сьогодні досить, – зглянувся вкритий із голови до ніг сажею та замащений якимись мастилами Максимільян Карвер.

- Тиждень-другий попрацюємо, і в домі знову можна буде жити, – мовила мати.
- У горішніх кімнатах є павуки, – завважила Алісія. – Дуже великі.
- Павуки? Ого! – вигукнула Ірина. – А на що вони схожі?
- На тебе, – не витримала Алісія.
- Не будемо сваритися, згода? – втрутилася мати і почухала кінчик носа. – Макс їх уб'є.
- Не треба їх убивати, досить упіймати і віднести до саду, – проказав годинникар.
- Коли якісь подвиги, так неодмінно я, – пробурмотів Макс. – А можна відкласти винищення павуків на завтра?
- Що скажеш, Алісіє? – поцікавилася мати.
- Я не збираюся спати в кімнаті, повній павуків і ще бозна-яких тварюк, – відрубала та.
- Привереда, – підпустила шпильку Ірина.
- Чудовисько, – не залишилася в боргу Алісія.
- Максе, перш ніж розпочнеться війна, покінчи з павуками, – стомленим голосом проказав батько.
- Вбити їх чи тільки налякати? Я міг би відірвати кожному по лапці... – запропонував Макс.
- Максе, – урвала його мати.

Потягнувшись, Макс увійшов у дім, збираючись покінчити з його колишніми мешканцями. Він почав підніматися сходами на горішній поверх, де містилися спальні. З останньої сходинки на нього пильно, незмигтно дивилися блискучі очі

Ірининого кота.

Макс пройшов повз кота, який мовби чатував на горішньому поверсі. Щойно хлопець попрямував до одної з кімнат, кіт рушив за ним.

* * *

Дошата підлога порипувала під ногами. Макс розпочав полювання на павуків із кімнат, що виходили на південний захід. З вікон було видно берег і призахідне сонце. Макс уважно обдивився підлогу в пошуках невеличких вертких волохатих створінь. Після прибирання підлога була більш-менш чистою, і Максові знадобилося кілька хвилин, щоб виявити першого представника павучого племені. Стоячи в одному з кутків, хлопець спостерігав, як просто на нього повзе величезний павук, наче убивця, посланий одноплемінниками, щоб змусити хлопця відмовитися від своєї затії. Комаха була десь із сантиметр завдовжки і мала вісім лап та золотисту пляму на чорному тілі.

Макс уже простягнув був руку по приставлену до стіни щітку і приготувався перенести комаху в інше життя. «Як кумедно», – подумав він, обережно підтягуючи до себе щітку, наче смертоносну зброю. Він уже намірявся завдати вбивчого удару, коли раптом Іринин кіт стрибнув на комаху і, випустивши мало не лев'ячі пазурі, спіймав і прожував павука. Випустивши з рук щітку, Макс ошелешено подивився на кота, а той, у свою чергу, хижо зиркнув на нього.

– Оце так кіт, – прошепотів хлопець. Проковтнувши павука, кіт вийшов з кімнати – либонь, подався на пошуки якогось родича своєї недавньої перекуски. Макс підійшов до вікна. Його родина так само сиділа на ганку. Алісія запитливо подивилася на брата.

– Можеш не турбуватися, Алісіє. Гадаю, павуків ти більше не побачиш.

– Добре перевір, – наполог Максимільян Карвер.

Макс ствердно хитнув головою й попрямував до кімнат, які виходили в затилля будинку, на північний захід.

Неподалік почувся нявкіт, і хлопець вирішив, що, мабуть, іще один павук потрапив до лап кота-термінатора. Кімнати в задній частині будинку були меншими за фасадні. З вікна Макс обдивився краєвид. За домом було невеличке задне подвір'я з сараєм, де можна було тримати меблі або й автомобіль. Посеред подвір'я росло дерево, крона якого здіймалася вище слухових вікон горища; на вигляд дереву було понад двісті років.

За подвір'ям, відгородженим від зовнішнього світу тим самим парканом, що й дім, простяглося заросле дикими травами поле, а за ним – якась невеличка територія, оточена муром із білого каменю. Буйна рослинність перетворила це місце на справжнісінькі джунглі, серед яких Макс завважив якісь фігури, схожі на людські. Останні промені сонця падали на поле, і Максові довелося напружити зір. Це був занедбаний сад. Сад статуй. Макс, мов загіпнотизований, спостерігав дивне видовище: обплетені з усіх боків бур'янами статуї, затиснуті в кутку, що нагадував сільський цвинтар. Проникнути туди можна було крізь гратчасту металеву брамку, яка кріпилася за допомогою ланцюга. Вгорі, над шпичаками, Макс розгледів герб: це була шестикутна зірка. Вдалині, за садом статуй, починався густий ліс, який, здавалося, простягався на багато миль.

– Ти зробив якесь відкриття? – материн голос вивів Макса із задуми, в яку він поринув після всього побаченого. – Ми вже вирішили, що павуки тебе здолали.

– А знаєш, там, позаду, біля лісу, є сад статуй, – Макс показав у бік оточеної кам'яним муром території, і мати визирнула у вікно.

– Вже вечоріє. Ми з батьком підемо до селища, пошукаємо щось на вечерю, а завтра вже купимо всі харчі. Ви залишитеся самі. Пильнуй Ірину.

Макс згідливо хитнув головою. Мати поцілувала його в щоку й спустилася сходами. Макс знову втупив погляд у сад статуй, силуети яких поволі огортав призахідний туман. Подув свіжий вітер. Зачинивши вікно, Макс намірився зробити те саме в інших кімнатах, але в коридорі його перестріла маленька Ірина.

– Вони були великі? – зачудовано спитала вона.

Макс відповів не одразу.

– Павуки, Максє. Вони були великі?

– Як кулак, – урочисто відповів Макс.

– Ого!

Розділ третій

Удосвіта Максєві здалося, що якась огорнута нічним туманом фігура прошепотіла щось йому на вухо. Хлопець підскочив, серце в нього калатало, йому перехопило подих. У кімнаті нікого не було. Той образ, що наснився йому, – образ темної постаті, яка промимрила щось у мороці, за мить зник. Макс простягнув руку до нічного столика й увімкнув лампочку, яку Максимільян Карвер полагодив напередодні.

У вікно пробивалося перше світло нового дня, що розвиднювався над лісом. Заросле дикими травами поле поволі огортав туман, а легкий вітрець робив у ньому дірки, крізь які невиразно бовваніли фігури в саду статуй. Макс узяв із нічного столика кишенькового годинника й відкинув покришку. Усміхнені місяці сяяли, наче золоті. До шостої години ранку залишалося кілька хвилин.

Макс тихенько вдягнувся й спустився сходами, намагаючись нікого не розбудити. Він попрямував до кухні, де на дерев'яному столі залишилися рештки вчорашньої вечері. Потім прочинив двері, що виходили на задне подвір'я, і вийшов із дому. Холодне й вологе світанкове повітря пощипувало шкіру. Макс так само тихенько перетнув подвір'я, відхилив хвіртку в паркані й, зачинивши її по собі, занурився в туман, прямуючи до саду статуй.

* * *

Дорога крізь туман виявилася довшою, ніж він уявляв. З вікна кімнати здавалося, що оточена кам'яним муром територія всього за якихось сотню метрів од дому. Однак, продираючись крізь зарості диких трав, Макс мав враження, що подолав метрів триста, коли нарешті крізь туман розгледів гратчасту брамку саду статуй.

Почорніле залізне пруття оперізував заржавілий ланцюг – на ньому кріпився старий навісний замок невиразного кольору, якого надав йому плин часу. Просунувши лице між ґратами, Макс оглянув територію. Рік за роком її завойовували бур'яни, і тепер територія стала схожою на занедбаний зимовий сад. Макс подумав, що сюди, либонь, давним-давно вже ніхто не заходив, а сторож, який пильнував сад статуй, кудись подівся багато років тому.

Макс обдивився навкруги і біля муру побачив камінь завбільшки з кулак. Схопивши його, хлопець щосили вдарив по замку, який з'єднував кінці ланцюга, потім ударив удруге й бив отак, поки старий механізм не піддався. Тепер замок погойдувався на ґратах, наче шпилька на залізних косах. Макс сильно штовхнув брамку і відчув, що та трохи піддалася. Коли прохід зробився достатньо широким, Макс, перепочивши якусь мить, проник усередину.

Територія виявилася більшою, ніж йому здалося спочатку. Він був ладен присягтися, що в саду близько двадцятьох напівприхованих за буйною рослинністю статуй. Хлопець зробив кілька кроків і заглибився в сад. Фігури були мовби вписані в концентричні кола, і Макс уперше завважив, що всі вони дивляться на захід. Статуї ніби створювали єдиний ансамбль і скидалися на циркову трупу. Проходячи повз них, Макс помітив фігури приборкувача, факіра з гачкуватим носом і тюрбаном на голові, акробатки, силача й інших артистів, які наче втекли з примарного цирку.

У центрі саду статуї на п'єдесталі височіла велетенська фігура усміхненого блазня з настобурченим волоссям. Одна його рука була витягнута вперед і стиснута в схований під гігантською рукавичкою кулак: здавалося, він завдає удару якомусь невидимому предмету в повітрі. Біля ніг блазня Макс завважив велику кам'яну брилу, на якій було нанесено якийсь малюнок. Опустившись навколішки, хлопець відсунув бур'ян, що затуляв холодну поверхню брили, і виявив на ній обведену колом велику шестикутну зірку. Макс упізнав символ: такий самий, як на ґратчастій брамці.

Роздивляючись зірку, Макс збагнув: те, що попервах здалося йому концентричними колами, в які були вписані статуї, насправді також шестикутна зірка. Кожна фігура в саду була розташована на перетині ліній, які складали зірку. Макс підвівся, щоб обдивитися примарний краєвид довкола себе. Він обвів поглядом кожну статую в оточенні диких трав, які колихав вітер, а потім знову втупив очі у велетенського блазня. По тілу хлопця пробіг морозець, і він відсахнувся. Щойно стиснута в кулак, рука фігури тепер була простягнута й наче

кудись надила. Макс відчув, як холодне світанкове повітря обпікає горло, удари серця відлунювали йому в скронях.

Повільно, мов боячись розбуркати статуї від їхнього вічного сну, хлопець попрямував до загорожі, озираючись на кожному кроці. Коли він ступив за поріг ґратчастої брамки, йому здалося, що до їхнього будинку дуже далеко. Довго не роздумуючи, Макс щодуху побіг, цього разу не озираючись, аж поки не досягнув паркана, що оточував задне подвір'я. Коли він нарешті добіг, сад статуй знову стояв занурений у туман.

* * *

Кухню заповнював запах масла та грінок. Алісія без апетиту дивилася на сніданок, а маленька Ірина накладала своєму недавно усиновленому котові в тарілку якусь молочну суміш, до якої той навіть не доторкнувся. Спостерігаючи цю сцену, Макс подумав, що гастрономічні уподобання кота зовсім інші, в чому він переконався напередодні. Максимільян Карвер, тримаючи у руці чашку з кавою, радісно поглядав на родину.

– Вранці я обдивився гараж, – сповістив він, наче проголошуючи «зараз ви почувете щось надзвичайне» – таким тоном годинникар говорив щоразу, коли хотів, аби хтось запитав його, що ж такого він виявив.

Макс так добре вивчив його хитрощі, що часом запитував себе, хто з них двох батько, а хто син.

– І що ти знайшов? – зглянувся Макс.

– Ти не повіриш, – відказав батько, а Макс подумав: «Ще б пак», – два велосипеди.

Макс запитально звів брови.

– Вони старі, але якщо змастити ланцюги, їх можна перетворити на ракети, – розтлумачив Максимільян Карвер. – І там було ще дещо. Знаєте, що я знайшов у гаражі?

- Мурахоїда, - пробурмотіла Ірина, погладжуючи кота.

У свої вісім років наймолодша дочка Карверів застосовувала нищівну тактику, щоб підірвати дух батька.

- Ні, - заперечив вочевидь засмучений годинникар. - Ну, хто відгадає?

Краєчком ока Макс завважив, що мати спостерігала цю сцену, й оскільки, здавалося, присутніх не надто цікавили детективні подвиги її чоловіка, поквапилася прийти йому на допомогу.

- Альбом зі світлинами? - солодким голосом запитала Андреа Карвер.

- Майже, майже, - відповів годинникар, до якого повернувся добрий гумор. - Максе?

Мати нишком глянула на хлопця. Макс прийняв гру.

- Не знаю. Може, газету?

- Ні. Алісіе?

- Я здаюся, - відповіла Алісія, думки якої вочевидь витали десь далеко.

- Ну, гаразд. Приготуйтеся, - почав Максимільян Карвер. - Кінопроектор. І коробку з кіноплівкою.

- Що за плівка? - Ірина вперше за чверть години відвела погляд від кота.

Максимільян Карвер стенив плечима.

- Не знаю, плівка. Хіба це не чудово? Ми матимемо в домі кіно.

- Якщо проектор працює, - уточнила Алісія.

– Дякую за оптимізм, доню, але хочу нагадати тобі, що твій батько заробляє на життя тим, що лагодить поламані механізми.

Андреа Карвер поклала руки чоловікові на плечі.

– Приємно це чути, пане Карвер, – мовила вона, – бо хтось-таки мусить побалакати з котлом, що стоїть у підвалі.

– Обов'язково, – відказав годинникар, підводячись.

Алісія підвелася й собі.

– Доню, – перепинила її Андреа Карвер, – спочатку сніданок. Ти навіть не доторкнулася до нього.

– Я не голодна.

– Я його з'їм, – запропонувала Ірина.

Андреа Карвер категорично заперечила такий варіант.

– Вона боїться погладшати, – злостиво прошепотіла Ірина котові.

– Я не можу їсти, коли він ворушить хвостом і з нього лізе хутро, – відрубала Алісія.

Ірина й кіт з однаковим презирством подивилися на неї.

– Привереда, – підсумувала Ірина і вийшла з котом на подвір'я.

– Чому ти завжди їй потураєш? Коли я була в її віці, ти не дозволяла мені й половини того, що дозволяєш їй, – невдоволено проказала Алісія.

– Ти знову починаєш, – спокійно мовила Андреа Карвер.

– Це не я почала, – запротестувала старша дочка.

– Гаразд, вибач, – Андреа Карвер погладила довге волосся Алісії, яка опустила голову, намагаючись уникнути заспокійливих ніжностей. – Але поснідай, будь ласка.

У цю мить у них під ногами почувся металевий грукіт. Вони презирнулися.

– Ваш батько у своєму амплуа, – прошепотіла Андреа Карвер, допиваючи каву.

Алісія машинально почала жувати грінку, а Макс намагався викинути з голови образ блазня з простягнутою рукою і виряченими очима, який посміхався в огорнутому туманом саду статуй.

Розділ четвертий

Велосипеди, що їх Максимільян Карвер визволив із лімба[1 - Лімб – місце, де праведники зі Старого Заповіту чекають на пришествя Месії. (Тут і далі прим. пер.)] в невеличкому гаражі на подвір'ї, були в кращому стані, ніж Макс сподівався. Здавалося, ними практично не користувалися. Озброївшись парою клаптів замші та спеціальним розчином для очищення металів, який мати завжди мала вдома, Макс виявив, що під шаром бруду й плісняви обидва велосипеди насправді нові та блискучі. З допомогою батька він змастив ланцюги та коліщата й підкачав колеса.

– Можливо, доведеться замінити камери, але поки що на них можна їздити, – уточнив Максимільян Карвер.

Один велосипед був менший за другий, і Макс, чистячи їх, весь час запитував себе, чи не купив їх Річард Фляйшман багато років тому, щоб їздити на прогулянки з Якобом дорогою, що простяглася вздовж берега. Максимільян Карвер завважив у очах сина тінь провини.

– Певен, старому лікарю сподобалося б, що ти катаєшся на його велосипеді.

– А я не певен, – пробурмотів Макс. – Чому їх залишили тут?

– Можливо, через прикрі спомини, – відказав Максимільян Карвер. – Гадаю, ними ніхто більше не користався. Ну, сідай. Випробуємо їх.

Вони поставили велосипеди на землю, і Макс підігнав висоту сідла, а разом перевірів тиск у гальмах.

– Треба ще трохи змастити гальма, – мовив він.

– Так я й думав, – згодився годинникар і взявся до справи. – Слухай, Максе.

– Так, тату.

– Не надто переймайся цими велосипедами, гаразд? Те, що сталося з тими бідолахами, нас не стосується. Не знаю, чи варто взагалі було вам це розповідати, – додав годинникар; на його обличчі відбилосся занепокоєння.

– Байдуже, – Макс знову натиснув на гальмо. – Ось так добре.

– Тоді вперед.

– Ти не поїдеш зі мною?

– Ввечері, якщо в тебе ще залишаться сили, я задам тобі жару. Але об одинадцятій маю зустрітися в селищі з таким собі Фредом, він здасть мені приміщення під майстерню. Треба думати про бізнес.

Максимільян Карвер заходився збирати інструменти, тоді клаптем замші витер руки. Макс, дивлячись на батька, запитував себе, яким був Максимільян Карвер у його віці. У родині вважалося, що батько й син схожі між собою, але так само вважалося, буцімто Ірина схожа на матір, а це була одна з тих дурниць, що їх бабусі, тітки і всі ці нестерпні брати й сестри у перших, які з'являються на різдвяних обідах, повторюють рік у рік, наче квочки.

– Макс, як завжди, у роздумах, – усміхнувся Максимільян Карвер.

– А ти знав, що за нашим будинком, біля лісу, є сад статуї? – поцікавився Макс і сам здивувався тому, як сформулював своє запитання.

– Гадаю, тут є чимало такого, чого ми не бачили. У тому ж гаражі повно якихось ящиків, а вранці я помітив, що підвал, де стоїть котел, схожий на музей. Якби продати весь непотріб, що є в цьому домі, мені, мабуть, не довелося б відкривати майстерню; ми б жили на ренту.

Максимільян Карвер запитально подивився на сина.

– Слухай, якщо його не випробувати, велосипед знову вкриється брудом і перетвориться на мотлох.

– Авжеж, – мовив Макс і натиснув на педаль велосипеда, яким Якоб Фляйшман так ніколи й не скористався.

Макс їхав дорогою, що простяглася вздовж берега, повз довгу шереду будинків, схожих на нову оселю Карверів; дорога вела просто до невеличкої бухти, де розташувався рибальський порт. Біля старих причалів погойдувалися на хвилях чотири чи п'ять баркасів, але переважали тут невеличкі дерев'яні човни, завдовжки не більш як чотири метри, – тутешні рибалки використовували їх, прочісуючи старими сітями море неподалік берега.

Макс проминув на велосипеді човни, що ремонтувалися на причалах, і купи дерев'яних ящиків, які належали місцевій бакалійній крамниці. Не спускаючи очей з невеликого маяка, Макс поїхав до кривого як півмісяць хвилеріза, яким закінчувався порт. Тут Макс притулив велосипед до маяка і сів перепочити на великий камінь – їх було багато по той бік дамби, і море раз по раз лизало їх своїми хвилями. Звідси хлопець бачив океан, що безкінечною смугою світла простягнувся ген за обрій.

Макс просидів отак лише кілька хвилин, коли раптом завважив інший велосипед, що наближався до нього по причалу. Рулював високий худорлявий хлопець, котрому Макс дав би років шістнадцять-сімнадцять; хлопець спрямував свій велосипед до маяка і поставив поряд із Максимом. Тоді повільно відкинув з обличчя пасмо густого волосся й попрямував до Макса.

– Привіт. Це твоя родина оселилася в будинку в кінці берега?

Макс ствердно хитнув головою.

– Мене звати Макс.

Засмаглий хлопець з пильними зеленими очима простягнув йому руку.

– Роланд. Ласкаво просимо в місто нудьги.

Усміхнувшись, Макс потиснув Роландові руку.

– Як дім? Сподобався? – запитав хлопець.

– Думки розділилися. Батько в захваті. Решта дотримуються іншої думки, – пояснив Макс.

– Я познайомився з твоїм батьком кілька місяців тому, коли він приїхав до селища. Він здався мені цікавим типом. Здається, він годинникар?

Макс знову ствердно кивнув.

– Авжеж, цікавий тип, – згодився Макс, – тільки часом. А часом йому западають у голову різні ідеї, як оце, приміром, перебратися сюди.

– А чому ви приїхали до селища?

– Через війну. Батько вважає, що зараз не варто жити в місті. Гадаю, він має рацію.

– Через війну, – повторив Роланд, опустивши очі. – У вересні мене призвуть до війська.

Макс онімів із подиву. Роланд завважив, що той замовк, і знову всміхнувся.

– У цьому є й позитив, – проказав він. – Можливо, це мое останнє літо в селищі.

Макс усміхнувся й собі, але якось ніяково – він подумав, що, коли за кілька років війна не закінчиться, йому також пришлють повістку. Можливо навіть, що такого

самого сьайливого дня, як цей, невидимий привид війни огорне майбутнє запиналом мороку.

- Гадаю, ти досі не бачив селища, - мовив Роланд.

Макс заперечливо хитнув головою.

- Що ж, новачку, бери велик. Розпочинаємо туристичну екскурсію на колесах.

* * *

Макс їхав за Роландом алеєю, що простяглася вздовж берега, а потім звернула до селища. Коли Макс почав відставати, Роланд збавив швидкість, і незабаром вони зупинилися біля великого кам'яного фонтана, що височів у центрі якогось майдану. Доїхавши до нього, Макс залишив велосипед на землі. З фонтана біла напрочуд прохолодна вода.

- Не раджу, - проказав Роланд, читаючи його думки. - Живіт обдує.

Макс глибоко зітхнув і підставив голову під струмінь.

- Їхатимемо повільніше, - згодився Роланд.

Кілька секунд Макс тримав голову під струменем фонтана, а тоді зіперся на камінь, з голови на одіж крапала вода. Роланд усміхнувся.

- Правду кажучи, я не сподівався, що ти стільки витримаєш. Тут, - показав він рукою, - центр селища. Ратушна площа. Це будинок суду, але його вже не використовують як такий. Щонеділі тут базар. А влітку вечорами на стіні ратуші показують фільми. Зазвичай старі й на обірваній плівці.

Макс хитнув головою, відсапуючись.

- Привабливо звучить, еге ж? - засміявся Роланд. - А ще тут є бібліотека, але даю руку на відсіч, у ній не назбирається і шість десятків книжок.

– А що ти тут робиш? – насилу вимовив Макс. – Окрім того, що катаєшся на велику.

– Гарне запитання, Максе. Бачу, ти починаєш дещо розуміти. Їдьмо далі?

Макс зітхнув, і хлопці сіли на велосипеди.

– Тільки тепер я визначатиму швидкість, – зажадав Макс. Роланд стеновав плечима й натиснув на педалі.

* * *

Години дві Роланд катав Макса вздовж і впоперек невеликого селища та його околиць. Вони оглянули крутосхил на південному кінці, і Роланд відкрив Максowi таємницю, що тут найкраще місце для підводного плавання – поряд зі старим, затонулим у 1918 році кораблем, який перетворився на справжнісінькі підводні джунглі з різними химерними водоростями. Роланд пояснив, що під час жахливої нічної бурі корабель наштовхнувся на небезпечні рифи, які стирчали під водою за кілька метрів од поверхні. Через негоду й нічний морок, що його раз по раз протинали блискавки, всі члени екіпажу потонули. Всі, крім одного. У цій трагедії вижив тільки інженер, який на знак вдячності провидінню, що врятувало йому життя, залишився в селищі й побудував великий маяк на крутому схилі гори, яка була свідком трагедії, що розігралася тієї ночі. Тепер цей чоловік постарів, він залишався доглядачем маяка і був «названим дідусем» Роланда: після корабельної аварії одне місцеве подружжя доправило інженера до лікарні й доглядало його, поки він повністю не одужав. За кілька років подружжя загинуло в автокатастрофі, і доглядач маяка став опікуватися маленьким Роландом, якому виповнився лише один рік.

Роланд жив із ним у будинку при маяку, хоча більшість часу проводив у побудованій власноруч халабуді, що стояла на березі під скелями.

Хай там як, а доглядач маяка став йому справжнім дідусем. У Роландовому голосі вчувалися гіркі нотки, поки він розповідав цю історію, яку Макс вислухав мовчки, не ставлячи жодних запитань. Коли Роланд скінчив свою розповідь про корабельну аварію, хлопці ще пройшлися вуличками, прилеглими до старої церкви, де Макс познайомився з деякими тутешніми мешканцями – людьми

приятними, які тут-таки привітали його з приїздом.

Нарешті стомлений Макс вирішив, що зовсім не обов'язково спізнати ціле селище за один ранок, бо скидалося на те, що йому доведеться провести тут кілька років, тож він матиме вдосталь часу, щоб розкрити усі тутешні таємниці, якщо такі існують.

– Твоя правда, – згодився Роланд. – Слухай, влітку я майже щоранку плаваю під водою біля затонулого корабля. Хочеш завтра поплавати зі мною?

– Якщо ти плаваєш під водою так, як їдиш на велосипеді, я втоплюся, – пожартував Макс.

– Я маю зайві окуляри й ласті, – уточнив Роланд.

Пропозиція здавалася привабливою.

– Гаразд. Я повинен щось привезти?

– Я все візьму сам. Утім... прихопи сніданок. Я приїду по тебе о дев'ятій.

– О пів на десяту.

– Не будь соньком.

Коли Макс на своєму велосипеді вирушив у зворотну путь до будинку на узбережжі, церковні дзвони саме пробили третю годину дня, і сонце сховалося за темними хмарами, які, здавалось, передвіщали дощ. Макс озирнувся. Роланд стояв біля свого велосипеда й махав йому рукою.

* * *

Гроза налетіла на селище, наче в жалюгідній ярмарковій виставі мандрівного театру. За кілька хвилин небо перетворилося на свинцеве склепіння, а море набуло каламутного металевого забарвлення і нагадувало величезну водойму, наповнену ртуттю. З першими блискавками налетів вітер, який гнав грозу з моря.

Макс щосили натискав на педалі, проте злива наздогнала його, коли до будинку на узбережжі залишалося якихось п'ятсот метрів. Коли він доїхав до білого паркана, то був такий мокрий, наче щойно виліз із моря. Хлопець поквапився залишити велосипед у гаражі й зайшов у дім через чорний хід. У кухні було порожньо, але тут витав апетитний запах. На столі Макс виявив тацю, на ній канапки з шинкою та глечик із домашнім лимонадом. Біля таці лежала записка, написана вигадливим почерком матері.

Максе, це твій обід. Ми з батьком цілий день будемо в селищі у справах. Не користуйся туалетом на горішньому поверсі. Ірина з нами.

Макс поклав записку й вирішив віднести тацю до своєї кімнати. Після ранкового веломарафону він почувався виснаженим і голодним. Алісії не було, або вона зачинилася у своїй кімнаті. Макс пішов напрямки до своєї, перевдягнувся та вмовстився у ліжку, щоб поласувати смачними канапками, що йому залишила мати. Зокола переїхав дощ, від перекотів грому тремтіли шибки. Макс запалив лампочку, що стояла на нічному столику, і взяв подаровану батьком книжку про Коперника. Він чотири рази починав читати той самий абзац і раптом зрозумів, що йому страшенно хочеться поплавати завтра під водою біля затонулого корабля разом зі своїм новим приятелем Роландом. Менш ніж за десять хвилин він проковтнув канапки й заплющив очі, слухаючи шум дощу, що порошив по даху й шибках. Йому подобався дощ і звуки води, що стікає по ринвах.

Коли дощ був сильний, Максові здавалося, що час зупинився. Це скидалося на перерву, під час якої можна було робити все, що спаде на думку, або просто підійти до вікна і годинами спостерігати цю безкінечну запону із небесних сліз. Хлопець поклав книжку на столик і вимкнув світло. Повільно, заколисуваний дощем, він поринув у сон.

Розділ п'ятий

Його розбудили голоси батьків, що долинали з першого поверху, і біганина Ірини сходами вгору та вниз. Уже звечоріло, але Макс побачив, що гроза минула,

залишивши по собі всіяне зорями небо. Він глянув на годинника й зрозумів, що проспав близько шістьох годин. Макс саме підводився, коли хтось кісточками пальців постукав у двері.

- Час вечеряти, спляча красуне, - пророкотів із-за дверей веселий голос Максимільяна Карвера.

Подумки Макс запитав себе, що могло викликати в батька таку радість, та одразу згадав про кіносеанс, який той пообіцяв улаштувати, коли вони вранці снідали.

- Зараз спускаюся, - озвався Макс, досі відчуваючи в роті в'язкий смак канапок із шинкою.

- Оце вже краще, - відповів годинникар, спускаючись на перший поверх.

Максові зовсім не хотілося їсти, однак він пішов до кухні й сів за стіл разом з усіма. Алісія задумливо дивилася в тарілку, не торкаючись їжі. Ірина ж, з апетитом поглинаючи свою порцію, щось шепотіла огидному котові, який втупився їй у ноги. Поки вони отак вечеряли, Максимільян Карвер розповідав, що знайшов у селищі чудове приміщення під майстерню, щоб знову розпочати бізнес.

- А що робив ти, Максе? - поцікавилася Андреа Карвер.

- Був у селищі.

Всі подивилися на нього так, ніби чекали продовження.

- Познайомився з одним хлопцем на ім'я Роланд. Завтра ми хочемо поплавати під водою.

- Макс уже має приятеля! - переможно вигукнув Максимільян Карвер. - Ну, що я вам казав?

- А який він, цей Роланд, Максе? - запитала Андреа Карвер.

– Не знаю. Симпатичний. Роланд живе з дідусем, доглядачем маяка. Він розповів мені про селище безліч цікавих речей.

– А де ви плаватимете під водою? – запитав батько.

– На південному березі, потойбіч порту. Роланд каже, там є корабель, який потонув багато років тому.

– А можна мені з вами? – втрутилася в розмову Ірина.

– Ні, – відрубала Андреа Карвер – А це безпечно, Максе?

– Мамо...

– Гаразд, – згодилася Андреа. – Тільки будь обережний.

Макс ствердно хитнув головою.

– У юності я добре плавав під водою, – докинув Максимільян Карвер.

– А зараз ні, любий, – урвала його дружина. – Покажеш нам фільм?

Стенувши плечима, Максимільян Карвер підвівся, готовий похизуватися своїми навичками кіномеханіка.

– Допоможи-но батькові, Максе.

Перш ніж виконати його прохання, Макс нишком подивився на Алісію, котра за вечерею не розтулила рота. Її відсутній погляд, здавалося, волав про те, якою далекою була вона від усього, що відбувалося довкруг, але з незрозумілої причини ніхто, крім Макса, цього не помічав або не хотів помічати. На якусь мить погляди брата й сестри зустрілися. Макс усміхнувся.

– Хочеш поїхати завтра з нами? – запропонував Макс. – Роланд тобі сподобається.

Алісія ледь помітно всміхнулася і, не кажучи ні слова, згідливо кивнула, а в її темних бездонних очах засяли вогники.

* * *

– Готово. Вимкніть світло, – наказав Максимільян Карвер, вставивши бобіну з плівкою у кінопроектор. Апарат, здавалося, походив із тих самих часів, що й Коперник, і Макс сумнівався, чи він працюватиме.

– І що ми дивитимемося? – поцікавилася Андреа Карвер, колисаючи на руках Ірину.

– Гадки не маю, – зізнався годинникар. – У гаражі стоїть коробка з десятками плівок, але там немає жодних написів. Я взяв декілька навмання. Не здивуюся, якщо взагалі не буде зображення. Емульсія на плівці дуже легко псується, і після стількох років цілком імовірно, що вона зійшла.

– І що це значить? – втрутилася в розмову Ірина. – Ми нічого не побачимо?

– Є лише один спосіб дізнатися, – відповів Максимільян Карвер, вмикаючи проектор.

За кілька секунд апарат, задирчавши, як старий мотоцикл, ожив, і вітальню прорізало сліпуче світло з об'єктива. Макс втупився в прямокутник, що відбивався на білій стіні. Так дивляться на чарівний ліхтар, не знаючи напевне, які видіння можуть з'явитися з цього винаходу. Хлопець затамував подих, і за мить на стіні з'явилося зображення.

Максові знадобилось кілька секунд, щоб зрозуміти, що ця стрічка не куплена в крамниці, де торгують старими фільмами. Це не копія якогось знаменитого фільму чи призабутої бобіни німого кіно. Туманні, подряпані часом образи незаперечно свідчили, що це продукт аматорської зйомки. То був звичайний домашній фільм, можливо, відзнятий багато років тому колишнім господарем цього будинку, лікарем Фляйшманом. Макс припускав, що те саме можна сказати і про інші бобіни, які батько знайшов у гаражі разом зі старезним проектором. Мрії Максимільяна Карвера про власний кіноклуб розвіялися за одну мить.

Плівка незграбно відтворювала прогулянку в місцині, схожій на ліс. Оператор знімав її, повільно йдучи серед дерев, зображення стрибало, світло й ракурс різко змінювалися, і важко було упізнати, де саме відбувалася ця химерна прогулянка.

- Що це таке? - вигукнула вочевидь розчарована Ірина, глянувши на батька, який спантеличено дивився цю дивну й, судячи з першої хвилини показу, нестерпно нудну стрічку.

- Не знаю, - пригнічено промимрив Максимільян Карвер. - Я не чекав такого...

Макс теж уже втрачав інтерес до сеансу, коли раптом у хаотичному мигтінні кадрів щось привернуло його увагу.

- Може, поставиш іншу бобіну, любий? - попросила Андреа Карвер, намагаючись врятувати від краху ілюзії чоловіка щодо гаражного кіноархіву.

- Стривайте, - мовив Макс, упізнавши на стрічці знайоме місце.

Тепер камера вийшла з лісу й просувалася в бік оточеної білим муром території, куди можна було потрапити крізь гратчасту брамку. Макс знав це місце: він був там напередодні.

Хлопець, мов зачарований, дивився, як камера, здригнувшись на якусь мить, нарешті заглибилася в сад статуй.

- Це схоже на цвинтар, - прошепотіла Андреа Карвер. - Що б це могло бути?

Камера обійшла кілька метрів саду статуй. На плівці це місце не видавалося таким занедбаним, яким його застав Макс. Не було й сліду диких трав, а вибукувана кам'яними плитами поверхня була чистою та відполірованою, начеб дбайливий сторож прибирав тут день і ніч.

Камера зупинялася на кожній статуї з тих, котрі були розташовані на головних точках, що утворювали велику зірку, яку ясно можна було розгледіти, якщо дивитися на підніжжя фігур. Макс упізнав їхні білі кам'яні обличчя та вбрання артистів мандрівного цирку. В напружених позах цих фантастичних фігур і в

театральних гримасах їхніх облич, здавалося, за позірною нерухомістю вчувалося щось тривожне.

Стрічка без жодного монтажу показувала учасників циркової трупи. Родина спостерігала це примарне видовище мовчки, в помешканні чулося лише жалібне порипування проектора.

Нарешті камера скерувалася до центру накресленої на поверхні саду статуї зірки. Проти світла з'явився силует усміненого блазня, до якого тяглися інші статуї. Макс уважно обдивився риси цього обличчя – і знову відчув, як морозець пробіг по тілу, коли хлопець опинився з блазнем сам-на-сам. В образі його було щось таке, що не збігалось з Максовими спогадами після відвідин саду статуї, але через погану якість плівки він не міг скласти чіткого образу статуї, щоб зрозуміти, в чому тут річ. Родина Карверів так само мовчала, поки проектор прокручував останні метри плівки. Нарешті Максимільян Карвер вимкнув апарат і ввімкнув світло.

– Якоб Фляйшман, – прошепотів Макс. – Це домашні стрічки Якоба Фляйшмана.

Батько ствердно хитнув головою. Сеанс закінчився, і Максіві на якусь мить здалося, що присутністю цього невидимого гостя, котрий майже десять років тому втопився за кілька метрів звідси, біля берега, просякнутий кожен куток дому, кожна сходинка, і Макс відчув себе тут зайдюю.

Не зронивши ні слова, Максимільян Карвер почав розбирати проектор, а Андреа Карвер підхопила на руки Ірину й понесла сходами нагору, щоб покласти до ліжка.

– Можна я спатиму з тобою? – запитала Ірина, обіймаючи матір.

– Облиш, – озвався Макс до батька. – Я сам сховаю проектор.

Усміхнувшись синові, Максимільян Карвер лагідно поплескав його по плечу.

– Добраніч, Максе, – сказав годинникар й обернувся до дочки. – Добраніч, Алісіе.

– Добраніч, тату, – відказала Алісія, дивлячись, як батько, стомлений і розчарований, піднімається сходами.

Коли кроки годинникаря стихли, Алісія пильно поглянула на Макса.

– Пообіцяй, що нікому не розповіси того, що я зараз тобі скажу.

Макс згодився.

– Обіцяю. А про що йдеться?

– Про блазня. Того, що на плівці, – мовила Алісія. – Я його вже бачила. Вві сні.

– Коли? – запитав Макс, відчуваючи, як закалатало в нього серце.

– Вночі напередодні нашого приїзду сюди, – відповіла сестра.

Макс підсів ближче до Алісії. На її обличчі важко було розгледіти якісь емоції, однак Максові здалося, що в очах дівчини він завважив тінь страху.

– Поясни, – попросив Макс. – Що саме тобі снилося?

– Це дивно, але вві сні він був якимось іншим, – проказала Алісія.

Кінець ознакомительного фрагмента.

notes

Сноски

Лімб – місце, де праведники зі Старого Заповіту чекають на пришествя Месії. (Тут і далі прим. пер.)

Купить: <https://tn.knigapoisk.com/ru/karlos-safon/volodar-tumanu>

Текст предоставлен ООО «ИТ»

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию: [Купить](#)